

МБДОУ «Детский сад «Кэскил»

**Тыа кыылларын уонна дыэ кыылларын сөпкө араарыы. [ш], [ж]
дорҕоону сүһүөххэ, тылга хатылатыы (автоматизация)**

(чингэтии дьарык)

Конспегы онордо: логопед-учуутал

Яковлева Е.Н.

Алтан, 2020

Сыала: Тга кыылларын уонна дьэ кыылларын сөпкө арааран этии. [ш]
уонна [ж] дорѳоону чинэтии

Соруктар:

- ✓ Сөпкө тыынарга үөрэнии;
- ✓ Уос, тыл, тарбах былчыннарын сайыннарыы;
- ✓ [Ш], [Ж] дорѳоону сүһүөххэ, тылга хатылатыы.
- ✓ Тыл саппааһын байытыы;
- ✓ Ситимнээх сананы сайыннарыы

Туттуллар мал: 1. Кыра араас өгнөөх дьааһыктар, рис курууппата, киндер оонньуурдара

2. “Язык гудок”, икки кыра биэдэрэлэр бытархай балык, моркуоп ойуулар, трубочкалар.
3. Артикуляционной гимнастиканы онорорго араас фигуркалар (баѳа, слон, чааскы, тэллэй; барыанньа, гармошка, күрдьэх хартыынкалар)
4. Эриэн үөн, хомурдуос хартыыналара, араас дьүһүннээх хаамыскалар, кыра иһиттэр
5. Мыльной пузырь, «Кыш муха улетай» Железнова ырыата
6. Фонариктар, кыыллар хартыыналара

Дъарык хаамыта

Үтүө күнүнэн, оџолоор!

– Уой, оџолоор, көрүн эрэ туохтар баалларый? Араас дьүһүннээх коробкалаар! Маны ылаттаан көрүөбүң эрэ! (*кыра коробкалартан рис крупаны кытта киндер оонньуурдара - кыылар түһэн кэллэр, оџолор биир-биир кыылары ааттарынан ааттыылар*).

Сөпкө тыныы. – Аны билигин бу оонньуурдарбытын иннибитигэр туруортуубут уонна бу курдук сөпкө үрэн оонньуурдарбытын суулартыбыт. (*оџолор оонньуурдары үрэн, табан суулартыылар*). – Биһиэхэ эһэчээн уонна кубах кэлбиттэр көрүн эрэ, билгин биһиги кинилэргэ аһылыктарын хомуйарга көмөлөһүөхпүт. Оџолоор эһэчээн туох аһылыктаабы? (*балык*) Маладьыастар, онтон кубахчаан туох аһылыктааҕа буолуой? (*Моркуон*) Билигин мин эһиэхэ трубочка биэрбин, ол трубочкаларынан эһиги балыктары уонна моркуоптары бу биедэрэлэргэ трубочканын оборон тутан угаттыгыт. Маладьыастар.

Уос-тыл былчыннарын сайыннары (артикуляционной гимнастика) – Көрүн эрэ бу миэхэ аптаах дьааһыктаахпын, мантан биирдии фигураны ылабыт уонна ол ылбыт фигурабытынан тылбытын уоспутун хамсатабыт. (*Аптаах дьааһыкка баҕа, слон, тэллэй, чааскы, барыанна, күрдьэх, гармошка, ат фигуркалара, уруһуйдара бааллар, оџолор биир-биир ылан артикуляционной гимнастика оңороллор.*) Маладьыастар.

Дорџооннору сөпкө, чуолкайдык сангары. – Бэттэх көрдүбүт, бу миэхэ туох ойуулар баарый? (*Эриэн үөн, хомурдуос*). Билигин эриэн үөнү ылбыт оџо бу суол устун эриэн үөн санатын үтүктэн айанныыр [ш-ш-ш] онтон хомурдуоһу ылбыт оџо хомурдуос санатын үтүктэр [ж-ж-ж]. (*эриэн үөн ойуутун ылбыт оџо ойууну тутан хаамыскалар кытыыларынан сыыллангтан айаннатар, айанныыр бириэмэтигэр ш-ш-ш сангарар, онтон хомурдуоһу ылбыт оџо хаамыскалар үрдүлэригэр ж-ж-ж диэн айанныыр, ол кэннэ оџолор ойууларын атыстаһаллар*).

Тылга дорџооннору сөпкө арааран истэбит. – Болџойон истэбит. Билигин мин тыллары ааттыам ону эһиги бу иһиттэргэ угуоххут [ш] дорџоон баар буоллаҕына хаамысканы уна иһиккэ угабыт онтон [ж] дорџоону иһиттэпитинэ хаамысканы ханас иһиккэ угабыт. (*Шуба, шахмат, жук, шортик, Жанна, жирафа, журнал*).

Хамсаныылаах тохтобул. Маладьыастар, билигин ойон турдубут. Мин билигин эһиэхэ мыльнай пузырь үрэбин эһиги ону биир биир ытыскытынан алдьатыахтааххыт, хас хаптааххыт аайы [ша], [шо], [жа], [жи] сүһүөхтэри санарабыт. Маладьыастар.

“Кыш, муха улетай”. Ырынан хамсанабыт, миигин үтүктэбит. (*Ырынан хамсанабыт, ырыаны үтүктэбит*) Маладьыастар.

“Аптаах фонарик” дидактической оонньуу. – Көрүн эрэ, оҕолоор, бу тугуй? (*фонарик*) Биһиги билигин бу фонариктарынан оонньоохпут. (*Оҕолорго фонарик уонна аптаах карточкалар түнэтиллэллэр. Оҕолор фонаригынан тыктаран кыыллары ааттыылар. Сэбирдэх кэннигэр сасыттар эбит: бөтүүк, куобах, коза, кутуйах. Онтон талах кэннигэр сасыттар: кутуйах, ат, куобах, куоска*). Бу кыыллартан хайата дьэ кыылай онтон хайата тыа кыылай? (*Оҕолор араартыылар, дьэ кыыллара: бөтүүк, коза, ат, куоска. Онтон тыа кыыллара: куобах, кутуйах, куобах, кутуйах*)

Ситимнээх сананы сайыннарыы. – Дьэ эрэ, билигин дуосканы көрөбүт. Көрүн эрэ, бу биһиэхэ схема уруһуйдаммыт. Эһиги билигин биирдии кыыл хартыынатын ылан баран, олорор оҕоҕо таайтарабыт, өйдөннө, сөп чэ саҕалыбыт (*тыа, дьэ ойуута; кутурук уһун, кылгас; размера улахан, орто, кыра ньолбуһахтар; атаҕа туйахтаах, тынгырахтаах; оҕолор атастаһа сылдьан бэйэ-бэйэлэригэр таайтараллар*).

Дьэ, тыа кыылларын сөпкө араарыы. – Оҕолоор, биһиги кыылларбытын хайдах араартыыбыт? (*дьэ уонна тыа*). Маладьыастар, көрүн эрэ, биһиэхэ икки дьэ баар, биригэр дьэ ойуулаах, биригэр тыа ойуулаах. Билигин бу кыыллары дьээлэринэн наардыбыт. (*Оҕолор кыыллары дьээлэринэн наардыылар*)

Түмүк. Чэ, эрэ оҕолоор, бүгүн ханнык дорҕооннору хатылаатыбыт? Бүгүн тугу бардыбыт? Бүгүн ордук тугу сөбүлээтигит? Эппиэккит иһин махтал! Көрсүөххэ диэри!